Hind 60 marka.

Henrik Saar

Otsekohesus

1921.

Otsekohesus

HENRIK SAAR

OTSEKOHESUS

TALLINN / 1921

Trükitud A. Kümmeli (end. G. Kalla) trükikojas,
Tallinnas.

Vaksal oli linnast eemal. Kuni linnani viis vaksalist vahel vallina vahel oruna tee, minnes mööda vaksali äärseid vabrikuid, mööda nende suure hoove, läbi jõeäärse madala poolvesise niidu ja vahelt alevimajade, mis pillut, nagu luuast rämpsusele maaplarakale laiali ümber kitsaid vermes ja kärnaseid uulitsaid.

Hubert jõudis viimasele voorimehele. Ta küsis hinna, jäi ilma mõtlemata ja tingimata nõusse, tänades asjaolu, et mitte ei pruugi minna jala, sest ööläbi oli sadanud vihma ja tee porine, nagu virtsalohu äärne karjatanum.

Vaevalt sai Hubert istuda ja tõmbas voorimees ohje, ilmus trepile vaksalist noor daam valgeis kingis.

Kalessi rattad liikusid.

„Pidage!" hüüdis Hubert voorimehele ja, pöörates daami poole, kergitas kübarat ja sõnas:

„Vabandage, lähete linna?"

„Ja," vastas daam kitsikuses.

„Mul on siin ruumi — kas ma tohin teid kaasa paluda?"

„Tänan väga. Ja kui teil midagi selle vastu ei ole, toon ma oma pakkikese ka."

„Olge nii head."

Daam pööras hoonesse ja tuli varsti tagasi kast-kandilise ja raske pakiga, tuues tuikudes jalul ja hoides viltu mastis kehaga ning teise välja sirutet käega tasakaalu.

Hubertil oli piinlik, et pakki tooma ei läinud.

Kohe oli ta voorimehelt maas.

„Lubage, ma aitan."

„Tänan väga."

Pakk asetati voorimehe kõrvale pukki ning daam ja Hubert astusid kalessi.

Voorimees pööras pukkis ümber ja sõnas:

„Aga nüüd tuleb kümme marka rohkem."

„Sõitke!" pahandas Hubert voorimehe peale.

Ja pehmed gummirattad, nagu valasid pori.

„Teie, muidugi, maksate voorimehe, siis palun ütelge mulle, kui suur on minu osa," pööras daam Huberti poole.

„Miks?"

„Ma maksan teile ära."

„Palun väga, ärge mulle häbi tehke!"

„Kuidas?... Ei ole sugugi häbi. Teie mõtlete vast, et ma neiu olen, aga ma olen naine."

„Ja siis?"

Sellega siis inimene, keda enam nii häbeneda ei tarvitse. Naine on juba proosa."

„Kuidas häbeneda?"

„Noh, meesterahvad häbenevad ju vastu võtta naisterahvastelt raha, kui need naisterahvad mitte kassas või taga leti ei istu. See on nõrkus. Neiule

võib nii meeldida, naise juures on ta otstarbetu ja niisama mõtteta, nagu juhuslise tutvustamise juures: „Rõõmustab väga!..“ Ütelge, palju mul tuleb?“

„Vabandage. Teie olete praegu minu külaline. Otsekoheselt ütelda, võib ka olla, kui me oma nimesi avaldaksime, teie „rõõmustab väga“ südamest ei tule...“

„Oo, palun väga — ma olen teile väga tänulik. Ja rõõmustan, et teie olite, nagu minu õnneks.“

„Hm... Ja... No usun. Aga kusagil ei võeta külalistelt külaskäigu eest raha.“

„Need on külalised. Aga juhusliste võõraste inimeste aitamine on iseasi. Oleks mina, näituseks, meesterahvas ja ise teid palunud mind peale võtta, siis võtaksite raha vastu.“

Hubert kohmetas ja ei lausunud sõna.

„Ma ei ole sugugi haavatud, nagu peaks ma oma kohta alandavaks mulle mõne marga kaudset kinkimist, ei haava ka teid, nagu riivaks minu aitamine väga teie finansse. Ma räägin täitsa, nagu harilik praktiline inimene, ausalt, ilma tagamõtteta. Ja ma olen naine. Neiu — siis ma ei räägikski. Kombed.“

„Ma saan aru. Aga lubage mul mu nõrkuse juure jääda.“

„Ei luba.“

Ja Hubert nimetas summa. Täitsa ükskõikselt, asjaliselt.

Daam maksis.

Hubertil tuli tagasi anda.

Ka see sündis.

Nad sõitsid ja rääkisid edasi. Asju, millest räägivad ikka võõrad üksteisele inimesed.

Juba jõudis linn.

„Vabandage," pööras Hubert daami poole. „Teie olete naine ja mõistate elu varjuküljede loomulikkust. Ja siis olete siit pärit, olete kuulnud, teate, kuna mina alles sisse sõitsin, täitsa võõras. Ütelge mulle, kus uulitsal on siin lõbumaja?"

Nagu suured hambad oleks salvanud igalt poolt daami, aga ta jäi rahule.

„Avalikke, seaduse järele lubatuid, ei olegi. On sala. Aga kõige parem, kui läheksite „Rooma caffeesse". Seal istuvad õhtuti sees need kõige ilusamad. Ja loodan, et minu soovitusega rahule jääte."

Oli linn.

Voorimees pööras jälle ümber ja küsis, kuhu uulitsa sõita.

„On teie kodu lähedal?" küsis daam Hubertilt.

„Ei, teiselpool ääres."

„Siis sõidame minu kodu kaudu läbi." Ja daam ütles oma uulitsa nime.

Nad jõudsid kohale.

Hubert tõttas pakki sisse viima.

„Tänan väga," sõnas daam. „Paneme siiasamasse maha — küll sulane sisse toob."

Ja Hubert pani paki trepi ette maha.

Daam ulatas jumalagajätmiseks käe.

Hubert suudles.

„Vabandage," sõnas daam. „Kas tohin teid lõunale paluda meile kella neljaks? Olete vaba sel ajal?"

„Olen."

„Võin teid oodata — maja nr. 57, korter 4?"

Noormees viivitas.

„Palun väga," jatkas daam. „Tulete?"

„Tulen."

Käepigistus ja Hubert hüppas voorimehele ning daam kadus maija.

Daam läks tuppa.

„Kuule, Artur," sõnas ta peale kallistust. „Ma oleks peaaegu vaksalist jala tulema pidanud. Viimane voorimees oleks nina alt ära läinud kellegi sissesõitnud herraga, aga see herra oli nii lahke, nägi, et tee porine ja mul valged kingad jalas, ning võttis mind kaasa. Ma palusin teda meile kella neljaks lõunasöögile. Ega sul midagi selle vastu ei ole, Artur?"

„Ei ole. Aga ma pean ise kell kolm kodust ära minema."

„Kuhu?"

„Kella poole neljase rongiga naabrilinna ja ei pääse sealt enne tagasi, kui vast homme õhtuks."

„Fui!... No, mis ma siis teen?"

Ja naine oli nõutu, segane.

„Tema aadressi ma ka ei tea, et talle äraütelda!"

„Võta teda üksi vastu."

Naine näris huuli.

„Ma saan aru, üksi... Ega see vastuvõtmine nii kunst pole. Aga meesterahvas, ja sina ära!.."

„Tühja kah. Noh, ütleme, tal on minu juure asja, ei leia mind kodust eest. Ja õhtusöök. On minu hea sõber — ja sellega on kõik seletatud."

„Jah, naabritele küll. Aga sina ise?"

Mees sai äritatud. Ta läks näost punaseks kui vähk. Silmad lõikasid täis viha.

„Sa tead, et ma ebausklik olen. Pea seda kord meeles. Ma ei eelda sinust midagi paha, aga sa sunnid seda tegema. Sa just juhatad, et ma sind kahtlustama peaks hakkama."

Rahustades ruttas naine tema juure, paitas tema kuume põske ja suudles vihaseid silme.

Mees jäi rahulikumaks.

„Noh, nüüd oled kõik mu hea südamerahu ära rikkunud!" kaebas mees ja oli valmis nutma.

Naine viis ta istuma, silitas ja suudles ta pead.

Hubert tuli punkt kell neli.

Proua Lain, nii oli Arturi naise nimi, läks talle lävele vastu ja tõi ta saali.

„Tänan, et tulite, kuid ma kahetsen, et ma teid mitte, kõige vähem, tundi paar varemaks ei kutsunud: mu mees läks punkt kell kolm kodust ära ja ei tule enne tagasi, kui vast homme õhtuks. Ja ma tahtsin nii väga teid minu mehega tutvustada."

Hubert kohmetas veidi ja sõnas poisikeselikkuse argtusega hääles:

„Kahju väga. Niisugusel juhtumisel vast kordan ma oma külaskäiku teinekord ja sõidan praegu ära. Vast vabandate, minu siinolek teie mehe äraolekul võiks teie peale vast mõnda soovimata varju heita."

„Palun, mitte. Külaskäigu kordamise vastu, võib olla, ei ole mul midagi, aga tagasi te küll ei lähe. Teie, ütleme, ei tulnud naabrite silmis minu juure, vaid minu mehe juure — ja ei leidnud teda eest. Noh, ja nii... Palun, istuge."

Hubert istus.

Tema kindlajooneline profil ja otsekohese julge ilmega, täis jõudu, vaade oli juba sõites proua Lainile meeldinud, kuid nüüd, külaskäigule valmissäet, oli Hubertis, peale ilusa musta sabakuub-

ülikonna, valge vesti, hingava slipsu ja klantssaabaste veel midagi muud, mis nagu tihe, otsegummist laine peale ujus ja vallates mattis mesipaksu magusasse urmi. Proua Lain oli kui nõiut.

Hubert märkas noore naise piinavat kirglikkust ja ta tundis enese lollis seisukorras olevat. Ta kartis, kuidas saada ära minna, sest Hubert ei vihkanud midagi enam kui naisterahvaste armukallistusi, mis tulevad pimedast armastajast südamest. Vihkas oma esimese ja õnnetu armastusest saadik.

Hubert põgenes iga mitteelukutselise armastaja armastuse eest. Ja see põgenemine oli raske, sest Hubertis olid seks kõige mõjuvamad takistused: tal oli ilus kehaehitus, mehine, julge nägu ja ülesastumine, mahe sonoor hääl ja hästi istuvad elegant riided.

Ja nüüd tekkis jällegi kuristik, oli vaja põgeneda. Kuid ka põgeneda oli raske.

Proua Lain oli igapidi korrekt ja tagasihoidlik, püüdes olla väga, väga asjalik, ja ainult tema silmad rääkisid elukogend Hubertile, et noores naises on keemas raske mäng.

Jutt läks inimeste otsekohesuse peale.

Siin küsis proua:

„Vabandage. Teie olete otsekohene inimene, ma mäletan teie küsimist teel, nii otsekohene, et..." Ta otsis asjata sõnu ja jatkas: „Siin loodan, et teil ka midagi selle vastu ei ole, kui mina otsekohene olen."

Hubert tundis, et tal veri näkku läheb.

„Oo, palun väga."

Kuid mitte näidata tahtes, et ta punastab, tegi ta enese koduseks ja läks klaveri ette.

Proua jäi toolile istuma.

„Vabandage, mind imestab, et teie armastate oma jõudu raisata, et teie naisemeheks ei hakka, sest patt on olla nii tugev, mehine ja, vabandage, ilus meesterahvas, et mitte isa olla."

„Ma ei taha," vastas Hubert. „Ma ei usu inimese õnne sisse. Ei ole mina näinud õnne, ei näe ka minu poeg — seda enam, tütar. Ja minu naine. Ma tean, ma olen meeldiv, kuid... kuid... Ühe sõnaga, minu süda ei armasta enam. Ta armastas liig ja põles läbi."

Need sõnad tundusid Huberti suus nii külmad väsinud, et noor naine, tundes midagi nagu katkestavalt läbi vajutatud, tasa, hinge pidades, kuid kuumalt ohkas.

Siis aga tundus talle, nagu oleks ikka selle külmuses ja väsimuses väike niidike igatsust, väike sütenöörike plahvatavad tuld.

„Aga vast ei ole teie läbipõlenud, ainult on katkenud vool, mis teid süütaks. Kui uut voolu..."

Naise näos värises puna ja süda pakitses: oli väike piinlikus tundest, nagu oleks see näpunäide oma peale. Ka Hubert tundis seda kaljut puurivat, uuesti ja uuesti keerlevat lainet ja vastas.

„Ei. Mina olen, kui läbipõlenud elektrilamp, mida enam keegi ei osta ega varasta."

Noor naine läks õhetavalt punaseks. Ta tundis, et Hubert tema mõttest aru sai.

Ka Hubert oli ebevil. Ta pidi andeks paluma, kuid ka seda ei võinud — kartis haavata prouakest näitamisega, et tema südame saladus salatulukesena põleb, et ta iha on paljastud.

Sel silmapilgul astus teenija lävele ja teatas, et laud kaet.

Kumbki ei tõusnud ega lausunud sõna.

Proua Lain viivitas, et puna näolt lahkuks, kuid kartes, et ta oma viivitlemisega oma puna välja annab, punastas veel enam.

„Vabandage üks silmapilk!" sõnas ta siis ja läks teise tuppa. Seal haaras ta seinalt käterätiku ja kattis sellega kinni oma õhetava näo.

Kui näo palavus külma käterätiku sees veidi tagasi andis, puudertas ta näo värskelt üle ja tuli, pehmet naeratust ette tehes, tagasi saali.

Hubert istus juba külma, peaaegu trotsitud rahuga ja klõbistas klaveril ühe käega refraini: „Das war in Schöneberg im Monat Mai..."

„Palun väga!" sõnas proua Lain lõbusalt, milles siiski veidi kuiva tehtavust tundus.

Nad läksid söögituppa.

Istusid vastamisi teine teisel pool lauda.

Nende pilgud puutusid kokku.

Proua Lainil lõi pähe, tuli meelde kitsikus saalis, talle tundus, nagu oleks Hubert teda läbi näinud, hakkas häbi, ja silmis läks mustaks. Nägu oli tulekahju.

Hubert sai noore naise õnnetusest, kitsikusest aru, tegi ennast toonis nii omaseks, koduseks, vennaks, ja küsis asja sumbutades:

„Vabandage, kas ma mitte millega teie ilutunnet ei haavanud?"

See oli õli tulde.

„Ta nägi kõik!" karjus proua Lainis hääl.

Proua Lain tarretas silmapilguks. Ta tunded olid alasti. Alasti võõra meesterahva ees. Ta tõusis lauast üles ja ruttas teise tuppa, käed silme ees, puhkes nutma.

Hubert jäi istuma.

Proua Lain langes kummuli diivani nurka, surus pea padja sisse ja nuttis.

Ta nuttis kaua. Nuttis, kuni nõrgaks jäi, kui väike laps, ja pea valutama hakkas.

Siis tuli Hubert.

Istus tema kõrvale diivanile.

„Proua, ärge nutke!" ütles ta rahustavalt.

See süütas noores naises veel suurema, abituma nutuhoo. Nagu palavikus tuikas ta ihu.

Hubert vaatas ringi. Ta otsis nagu ruumist omale nõu. Pilk mööbli peale kainestas teda. Ta muutus kalgiks, halastamataks. Võttis südame tunde, et proua Lain on üks paljudest, kellel saatusest määratud olla ohver, millest mööda ei pääse, kui surmast. Ja külm mõistus ütles Hubertile, et kui ta siit toast lahkub, siis talle nutja prouakese saatus täitsa ükskõik on.

„Vabandage," sõnas ta. „Ma pean paremaks ära minna."

Proua Lain ei vastanud.

Hubert võttis tema käe, suudles ja läks ukse poole.

Proua Lain lamas nagu surnu. Tuiked ihus läksid palavikumaks.

Kui Hubert üle läve astus, ei suutnud ta ennast enam pidada, kargas istukile ja hüüdis:

„Hubert!"

Hubert pööras ümber.

Proua Laini käed, mis olnud vist hüüul väljasirutet, lamasid hingetult põlvedel. Pisarad olid vedanud üle näo jutid läbi puudri.

Rahulikuks, ükskõikseks muutund Hubertil kippus naer peale. Ta otsis poosi, et peita nägu.

Seal sattus ta pilk läbi pilukil ukse teisse tuppa ja leidis seal pesemiseriista ja selle kohal käterätiku.

Ta läks sinna. See oli magadistuba.

Prouakese seisukord hakkas talle juba nalja tegema.

— Mis ta küll mõtleb? — käis läbi Huberti pea — nähes, et ma siia magadistuppa tulin.

Ta võttis käterätiku ja kastis selle märjaks. Võttis siis käe peale ja läks saali.

Proua Lain istus lahtiste pimesilmega nagu jampsimisest väsind haige, vaates kaugusesse.

Teda näris nüüd, et ta Huberti eesnimega hüüdnud ja nii oma „sina" poolehoidu avaldanud.

Hubert istus tema kõrvale ja pani käe ta õlale.

Proua Lain istus liikumata. Tapetuna. Ta silmad ei nutnud enam, ainult kaebasid veel nutu järele.

Hubertil kippus süda naerma. Nii määritu oli proua Laini ahastav nägu.

Ta võttis märja käterätiku, vajutas prouakese otsaesisele, ise muigates.

Kuid muige tardus sealsamas.

Oli ikka kahju.

Proua tõstis käed, litsus rätiku silme ette, tõusis siis üles ja läks magadistuppa.

Hubert jäi diivanile edasi istuma.

Prouakesele magadistuppa järele minna — see tõi ainult muige, pani seisukorra üle pead raputama.

Hubert istus.

Läks pool tundi.

Hubert istus.

Seisukord oli loll.

— Millega see lõpeb?

Tal hakkas rumal. Ta läks klaveri ette, leidis sellelt noodi „Mandy" ja hakkas mängima

Ei jõudnud veel lõpetada, seal tuli proua Lain.

Ta oli kahvatu, nagu veidi nõrkend. Ka riided oli ta vahetanud. Valge kolmnurk dekolteega brodöörkleidi asemel kandis ta nüüd lihtsat musta siidatlas kleiti, valge triikkraega ja valge mustasilmilise slipsuga.

„Vast vabandate mind!" sõnas ta juba rahulikult. „Palun väga ja palun uuesti lauda. Kahju. et toit külm juba."

Hubert tõusis üles ja läks sõnalausumata.

Nad istusid uuesti lauda.

„Jumal teab, mis teie minust küll mõtlete!" naeratas proua Lain. „Peate vist küll lollikeseks."

„Mul ei ole selleks mingisugust põhjust. Ma arvasin, et mina kuidagi teie ilutunnet rikkusin ja tunnen enese praegugi kohmetuna."

„Mitte sugugi. Mitte sugugi!.. Oh, kui mul niisugune otsekohesus oleks, kui teil!"

Hubert kaabitses lusikaotsaga taldreku äärt ja sõnas nagu allatulevalt:

„Teie olete naisterahvas, teilt ei või seda nõuda. Otsekohesus nõuab suurt osa soliid ülbust, viisakat jämedat ülbust, naisterahvas soliidne, viisakas ei saa olla ülbe ja ümberpöördult. Mitte oma loomu poolest. Örn seitsmeteistkümne aastane tütarlaps võib õrnasti kõige ropemaid sõnu ütelda, ilma et see meie ilutunnet haavaks — on ju, pagan võtku, ka kõige ropemad sõnad elulised faktorid ja terminid ja asjata räägime kaudselt: mõte on ikka otsekohene. Aga meie moraal, see ei vaatle sõnade käsitusviisi, vaid on juba sõnad, kui aimed ära jaganud sikkudeks ja lammasteks. Ja kuidas hea kasvatus soliid naisterahval olla ei luba, nii ta olla ei saa."

„Tänan väga, kui teie minu kasvatust heaks nimetate," sõnas proua Lain. „Kuid ma kinnitan iga naisterahvas nii soliid kui ta ka on, võib ropp olla..."

„Ka soliid ropp," tähendas Hubert vahele.

„Ja ka mittesoliid. Ja ülbe otsekohene, kuid ainult ühe tingimise juures: kui nad intiimis sugulased on. Intiim vahekord on nagu mõnesugune õnnistus."

„Aga just selle intiimse vahekorra loomiseks olekski vaja otsekohesust."

„Tõsi," kinnitas proua Lain.

Hubert rääkis edasi.

„Ma räägin, kui meesterahvas... Tuleb ette juhusi, et mõni möödaminev naisterahvas nii kangesti sinu peale mõjub, et ümber pöörad ja teda

nagu keti otsas jälgid. Ja sa ihkad teda, ei tea isegi, mispärast. Sa ei taha teda naiseks. Ta on kui klaas imeviina, mida sa veel maitsnud ei ole, mida sa aga maitsta tahad, sest et see klaas, see vein teiste hulgast oma värvi, oma lõhna poolest sind nii väga veetleb. Sa ei või aga võtta, vaid pead ootama, kuni pakutakse. Muidu aga ei anta, kui sa viina eest midagi teinud ei ole ja ka teha ei saa, sest et ei tea, mis selleks tegema peab... Ma näen vastu tulema naisterahvast, ma ihkan teda, ainult silmapilku... Ma olen valmis maksma summat, mis talle nii paljugi võimaldab — aga ei ole keelt, mil seda avaldada, et sind mitte ropuks, teotajaks ei nimetada. Ei tule järeldusi, ei kaota ta midagi, aga mind teeks ta silmapilguks õnnelikuks... Ei! Vaiki ja kõiki ei jõua ju naiseks võtta, ei ole nii pikka elu, et nende ligi pääsemiseks aega, sõnu ja kannatust kaota. Kõlblus on, kui kuri vanaema, kes tütrega ei lase „suurte inimeste asjade" üle rääkida ja tütre ära ajab. Kõlblus ei luba küsida kõige tarvilikumat, mida üks võõras soliid naisterahvas ilma liigaja kulutamata anda võib ja, võib olla, ka koguni anda tahab..."

Hubert peatas.

„Naisterahval on niisamuti ja veel hullem," sõnas proua Lain.

„Jah," vastas Hubert. „Kuid kui naisterahvas esineks, oleks tagajärg teine: meesterahvas oleks üllatatud, kohmetaks, kuid veel paar sõna naisterahva poolt ja meesterahvas on ka nõulik kavaler, kui just naisterahvas ise inetus ei ole. Meeste-

rahvale annab aga naisterahvas vastuseks ka siis „fui“ kui ta ka heameelega „jah“ hüüaks.

Proua Lain hüüdis teenija ja see tõi teise roa.

„Vaim on küll vahel valmis, aga liha nõder,“ tähendas ta siis Hubertile.

Hubert pidas paremaks vaikida.

Pärast lõunasööki palus proua Lain Huberti midagi mängida.

Hubert mängis üliõpilaste laulu Leonid Andrejevi „Meie elupäevadest“.

Proua Lain häälitses tasa la-la kaasa.

„Vast laulame?“ küsis Hubert.

„Laulame,“ vastas proua Lain ja lasi Hubertile näkku vaates klaveri najale.

Laul lõppes.

Siis korrati Vene keeli.

Selle järele laulsid nad „Наша жизнь коротка!“

„Oh, kuidas nende laule viisi elada tahaks!“ ohkas proua Lain.

Hubert lõi paar akkordi ja küsis siis:

„Olete oma mehega õnnetu?“

Proua Lain jahmatas. Nägu tuksatas tasa.

„Minu mees on minu mees. Ja mina olen tema naine. Meie elu on abielu. Meie ei hõiska ega kaeba.“

Hubert sai aru, et ta oma taktita küsimusega võõra eraellu oli tunginud.

„Vabandage!“ palus ta aralt.

„Pole viga,“ vastas proua Lain lihtsalt.

Hubert võttis paar akkordi ja laulis:

„Räägi, öö, minu eest!
Armastan ma seda meest!
Ei ta minu juure jäe,
ei mu ümber pane käe!...
Räägi, öö, minu eest,
las' ta loeb mu silmadest.
Räägi öö!
Räägi öö!
Ümber meie mässi vöö!..."

„Kui ilus viis!" hüüdis proua Lain. „Mängige veel paar korda, et ka minule see viis meelde jäeks."

Hubert mängis.

Nad mängisid kaua.

Proua Lain palus Huberti ka õhtusöögile jääda.

Hubert jäi.

Pärast õhtusööki läksid nad tagasi saali.

Nüüd mängis proua Lain.

Väljas hakkas pimedaks minema. Aken andis veel nõrka valgust nagu udune pilt ekraanilt pimedasse kinno.

„Ma arvan, et ma lahkuma pean," sõnas viimaks Hubert.

„Mu mehe voodi on vaba, ma paluks teid jääda. Teie ei kahetse mitte, kui täna õhtul „Rooma caffeesse" ei lähe."

„Teis on emalik tunne inimest määrimise eest hoida," kiitis Hubert.

Proua Lain ei lausunud sõna, kumardas peaga madalamale ja mängis vastuseks motiivi:

„Räägi, öö, minu eest!..."

Oli üle südaöö.

Proua Lain magas selili, põlv põlve peal ja käed väljasirutet üle pea.

Ta oli täitsa kaine ja rahulik. Üleelatud olid kõik lained ja tuuled.

Huberti käsi oli tema selja all. See tundus nüüd nagu ront, kuid proua Lain ei tahtnud Huberti haavata ja kätt ära võtta kästa.

Ta vaatas läbi pimeduse laiali ujuvat lae ornamenti ja sõnas:

„Ka meie, naisterahvad oleme otsekohesed, aga meist ei saada otsekohe aru!"

Hubert muigas ja laulis:

„Räägi, öö, minu eest!..."

„Kuss!" keelas proua Lain. „Meid kuuldakse."

Hubert vaikis.

Ootas.

Viimaks sõnas ta:

„Ma hakkan minema, muidu kahtlustakse vast, kui ma alles hommikul lahkun."

Nüüd ei olnud proua Lainil selle vastu midagi.

Hubert lahkus.

Teel mõtles ta:

„Oh, sa püha otsekohesus! Kui kasulik sa vahel oled!"

OTSEKOHESUS

Juba kui Artur ette seob slipsu, paisub ta peas musklise auruna kujutluspilv nagu vormitu kinoekraan, peegeldes eeldusdraami nagu unenägu. Ta näeb vaimus, kuidas läheb ta proua Borni juure, kuidas kõik areneb otsekui niidist tõmmatu lumepall, rulliv, kasvav. Painav.

... ta võtab proua Bornil ümbert kinni ... kaisutab ... vaotab sohvale ... — ei, uks on vaja kinni panna — ... paneb kinni ukse ... pöörab ümber ... võtab proua Bornil ümbert kinni ... vaotab sohvale ... pigistab ... proua Bornil on seljas see must atlas kleit...

Andumussilmapilk vaimus on läbi. Arturi nägu õhetab kujutluskino muljest. Oli hoogav.

Uuesti. Et enam põnevustada, kaugemalt — ... ta läheb mööda Kolmnurk-bulvaari ... pöörab värava ... koputab ... muige ... suudleb kätt... lähevad kõrvuti ... istuvad ... suudleb kätt... käsivart ... õla ... rinda ... oh, ta hammustab ... pikk suudlus huulile ... kirekramp ... langevad...

Artur võtab varna otsast smokingi. Selle käsivars on tolmune. Harjab.

Uuesti algab kinopilt:

... läheb ... naeratavad ... kokkupuude... kallistus ... tagandab sohvale.

Kired Arturis on pingul kui viina eest.

Minekueelset pilku peegli visates, mõtleb ta:

— Milline õnnis himumäng on niisugune keeldud armastus!.. noor armastus ... otsiv armastus... Ihu paisub, jääb kitsaks, lõõmab... See on nii hea, kui veetaks magusat meekiudu läbi sisikonna. Ja kui siis rahuldus! Nagu peeker jooki pärast kauast janu.

Artur ohkab. Pigemini see oli neelus.

Kontrastina kerkivad mõned pildid müüdavast armastusest, lakoonilisest andumisest, proosalisest nagu näopesu. Ja aju kaalub võrdlust — vii püssirohi lahtisele lauale ja pista põlema. Üks pahv ja kustund.

Aga ... see tulekahju, kus tulekeeled põimivad kehas tulilaineid!..

* *
*

Proua Borni vabaõhtu ees on nöör. Mees kirjutab, et ta asjaga rutem valmis saand ja juba seitsmenda õhtul, s. o. täna, kodus on.

Proua Born on pingul ja kardab, et lootuseta.

Täna on esimene kodune tutvus Arturiga. Ja ta tunneb väga hästi neid esimesi külaskäike — istumine kahel vis-a-vis toolil, shurnaalide lehitsemine laual, palve, et tema, proua Born, midagi mängiks...

Proua Born ohkab.

— Ta tuleb ju ometi selleks... Kas ta tõesti usub, et ma arvan teda niisama külla tulevat?.. Meie ju selleks kohtamegi... Mistarvis siis män-

gida eelmänguna süütat — pärast läheb ikkagi otsekohesusele ... ja kõik esialgne sõnadega vaikimine on kui virvendav klaasildus tulipõõsa ja suitsu vahel...

Prouale tuleb meele keegi arglik noormees.

— Aga vahel jääb ka suudlemata suu...

See võtab viha.

— Mistarvis see olemismaske?.. Et koguda ja pinguta kirge ... tunda eelset õndsust... Aga, aga ... mistarvis siis istu, rääkida kohina?... Puruks maske! Kirg tõuseb vägevaks kaisutusis, rabelemises... See on siis mäng! On jaht, on lõbu!..

* *
*

Kõik nagu etikeeti järele. Artur istuti siia, ainult proua Born ei istu. Kardab flirdi schablooni.

„Vast mängite midagi?"

Vaja on koguda kirge, tunneb Artur.

Proua süda ohkab, kuid istub klaveri ette ja mängib.

Arturile see tükk ei meeldi. Tõusnud kirg kipub sumbuma.

Ta leiab kirjutuslaual mõned vanad numbrid prantsuskeelset raamat-ajakirja „Je sais tout" ja hakkab neid lehitsema.

Proua heidab pilgu üle õla tagasi.

— Lootuseta! Neid pilte ei vaata läbi ta mitmel tunnil.

Käed kobavad tundmusetalt.

— Aga ta tuli ometi selleks... Mis tal muidu asja... Ta ei leia teed...

Klaver röögatab ja vaikib.

Proua Born astub Arturi ette ja sõnab, sõnade kuumust kurku jättes:

„Artur! Te teate, ma olen naine ja sellepärast siis ... tunnen elu..."

Artur vaatab pärani silmil otsa. Ta ei saa nagu aru, silmad ei näe.

„Me peame ruttu tegema, minu mees tuleb õhtu koju."

Artur jahmab. Nagu märg rätik oleks paisatud ta õhetavasse näkku.

— Püssirohi lahtisele lauale ja tuli külge... Pahv ja kustund.

Artur tõuseb üles ja vabandab tülitamise pärast.

Proua Bornil ei ole sõnu.

— Haavasin? — mõtleb.

Artur on juba uulitsal. Ja läheb pea norus. Näha, tusane.

Proua Born neelab alla suhu kogunud kibeda sülje.